

Спиране на емиграцията. Закрепостяване.

Въ тая феодална епоха голѣмитѣ манастирски и боярски имения сж почувствуваха голѣма нужда отъ земеделски работници, защото постояннитѣ войни сж давали много жертви и голѣмитѣ стопанства сж оставали безъ работна рѣжа. Гладѣтъ и страданията на работнитѣ още свободни слоеве отъ българското общество сж били принудени, за да се спасятъ отъ гладъ, да избиратъ между дветѣ злини по-малката: или да напуснатъ страната заедно съ семействата си, което по онова време е било много тежко поради лошитѣ пѣтища, или пъкъ да се оставятъ да бждатъ закрепостени отъ бояри и манастири, които тж имали голѣма нужда отъ работна рѣжа, за да могатъ като единствени производители и износители да пласиратъ своитѣ стоки на цариградското тържище-пазаръ. За закрепостяването на разоренитѣ останали дотогава ужъ свободни земеделци, манастиритѣ и бояритѣ-феодали сж спирали емиграцията и се снабдявали съ работни рѣце, като закрепостявали къмъ своитѣ имения полусвободнитѣ парици. Това закрепостяване се вижда отъ разнитѣ хрисовули, съ които царетѣ сж дарявали бояри и манастири съ земята заедно съ обработващото я селско земеделско население. Рускиятъ авторъ Л. Добровъ по това закрепостяване казва: „Даденитѣ на името на единъ или другъ манастиръ, царски хрисовули показватъ, че на манастиритѣ се е давала не само земята съ закрепостенитѣ къмъ нея хора, но и хората, като необходимата работна сила“.¹ За тежкото бедствено положение на селянитѣ и закрепостяването имъ единъ нашъ авторъ пише: „Една друга характерна особеностъ на феодализма е прикрепяването на селянитѣ къмъ земята или тѣй нареченото крепостничество. Ако за основа на робовладѣлческия периодъ отъ развитието на човѣчеството трудѣтъ на роба служи като главенъ факторъ на производствения процесъ, за феодализма главна производителна сила е трудѣтъ на крепостнитѣ селяни. Източникъ на мизерията на селянитѣ при феодализма е не освобождаването на селянитѣ отъ земята, както това става при по-развититѣ капиталистически отношения, а тѣхното закрепване къмъ нея. Такова положение съществува и въ срѣдновѣковна България преди заробването ѝ отъ турцитѣ. Българскитѣ селяни (парици и отроци) сж били закрепостени къмъ боярскитѣ или манастирскитѣ земи. При голѣмитѣ бедствия и постоянни междуособици презъ време на второто българско

¹ Л. Добров, Южное славянство Турции и соперничество европ. правительствъ на Балканскомъ п-ве, 423; Ж. Натан, Иконом. история на България, 9.